

Monnickendam, 29 mei 2018

Nummer: 337-105

Portefeuillehouder: Astrid van de Weijenberg
Contactpersoon: Astrid Vreugdenhil

Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid: Participatiewet artikel 74.

Aan de Raad,

Onderwerp: Vangnetuitkering Participatiewet 2017

Voorstel

1. De set aan voorwaarden die gelden voor een aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet 2017 ter kennisname te nemen.
2. Het Modelaanvraagformulier Vangnetuitkering Participatiewet over 2017 met de analyse van het tekort, de verklaring van het college dat interne en externe maatregelen zijn getroffen om tot reductie te komen van het tekort op het gebundelde budget voor uitkeringen en de wettelijke loonkostensubsidies en het te verwachte effect van deze maatregelen ter kennisname te nemen.
3. In te stemmen met de juistheid van de verklaring van het college over de maatregelen die zijn genomen om tot tekortreductie op het gebundelde budget voor uitkeringen en de wettelijke loonkostensubsidies te komen.

Inleiding

Gemeenten die op grond van de Participatiewet tekorten hebben op het gebundelde budget voor uitkeringen en loonkostensubsidies (hierna BUIG budget) dienen deze tekorten in beginsel op te vangen uit eigen middelen. Onder voorwaarden kunnen gemeenten in aanmerking komen voor een incidenteel aanvullende uitkering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid namelijk de Vangnetuitkering Participatiewet (hierna Vangnetuitkering).

De Vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet. Om in aanmerking te komen voor een vangnetuitkering dient de gemeente aan een aantal voorwaarden te voldoen. Deze voorwaarden zijn vastgelegd in het Besluit Participatiewet en de Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ. De onafhankelijke Toetsingscommissie Vangnet Participatiewet beoordeelt of een verzoekende gemeente aan alle geldende procedurele en inhoudelijke voorwaarden voldoet, om vervolgens de minister van SZW te adviseren over de te nemen beslissing. De minister neemt in beginsel het advies van de commissie over.

Onderdeel van de aanvraagprocedure (artikel 10, lid a en d, van het Besluit Participatiewet) is dat het college verklaart dat het maatregelen heeft getroffen om tot een tekortreductie te komen. Uw raad moet vervolgens, door middel van instemming, de juistheid van de verklaring van het college bevestigen.

- *Omvang van het tekort*

Het tekort van de gemeente Waterland over 2017 bedraagt € 175.933, -. Dit is 8,8 % van het budget. De reden dat wij over 2017 een Vangnetuitkering moeten aanvragen is de stijging van het aantal bijstandsuitkeringen waar in 2017 een beroep op werd gedaan. Het aantal uitkeringen steeg van 137 in december 2016 naar 163 in december 2017. Wij kunnen een Vangnetuitkering van € 37.783, - aanvragen (voorlopige berekening).

U bent in de vergadering van 31 mei 2017 geïnformeerd over de tekorten in het sociaal domein en de participatiewet (raadsinformatiedocument 106-262). In de bijlage bij het raadsinformatiedocument (106-263) staat de analyse van de oorzaak van het tekort.

Argumenten

1.1. Het college voldoet aan de voorwaarden voor het aanvragen van een Vangnetuitkering over 2017.

Om over 2017 in aanmerking te komen voor de vangnetuitkering moet worden voldaan aan de volgende financiële en procedurele voorwaarden:

1. Over 2017 moet sprake zijn van een tekort dat meer bedraagt dan 5% van de definitief over dat jaar toegekende uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet; de gemeente heeft een tekort van 8,8%.
2. Over 2016 en 2017 moet sprake zijn van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 5%, berekend over alleen het definitief over 2017 toegekende BUIG budget als bedoeld in artikel 69 Participatiewet. Het gecumuleerde tekort over 2016 en 2017 bedraagt 12%. (zie voor de berekening het Modelaanvraagformulier Vangnetuitkering 2017).
3. Het college moet in 2018 tijdig (voor 15 augustus 2018) een verzoek indienen volgens het daartoe vastgestelde model met daarin:
 - de analyse van de oorzaken van het tekort;
 - uitgevoerde maatregelen om het tekort te reduceren;
 - het beoogde effect van de genoemde maatregelen.
4. Bij het indienen van het verzoek moet het college met instemming van de (meerderheid van de) gemeenteraad verklaren dat het maatregelen heeft genomen om tot tekortreductie te komen. Met de instemming van uw raad bevestigt u dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De instemming heeft geen betrekking op uw inhoudelijk oordeel over de maatregelen die het college heeft getroffen. U hoeft het dus niet eens te zijn met de maatregelen.
5. Indien over 2015 en/of 2016 een Vangnetuitkering is toegekend, dienen zowel interne als externe maatregelen te worden getroffen om te komen tot verdere tekortreductie. Deze voorwaarde is nieuw ten opzichte van eerdere jaren. De maatregelen moeten voor 15 augustus 2018 ingezet zijn.

Wij geven u in dit raadsvoorstel de analyse en het overzicht van de maatregelen die het college vanaf 2015 heeft genomen.

2.1. De analyse van het tekort op de participatiewet in het Modelaanvraagformulier verklaart de stijging van het aantal uitkeringen door de verhoogde instroom van statushouders in combinatie met het ontoereikende BUIG budget.

U bent in de vergadering van 31 mei geïnformeerd met een analyse van de tekorten in het sociaal domein en de participatiewet (raadsinformatiedocument 106-262, bijlage 106-263). Deze analyse verklaart de stijging van het aantal uitkeringen in 2017 door de verhoogde instroom van statushouders in combinatie met het ontoereikende BUIG budget. Wij gebruiken deze analyse voor de aanvraag van de Vangnetuitkering.

2.2. Het college heeft in 2015 maatregelen ingezet om tot tekortreductie te komen.

Bij de aanvraag van de Vangnetuitkering over 2015 (raadsvoorstel 337-76) bent u geïnformeerd over de maatregelen van het college om tot tekortreductie te komen. Deze maatregelen worden nog uitgevoerd en verder ontwikkeld. Sommige maatregelen zijn niet meer van kracht zoals de zoekperiode voor iedereen die een uitkering aanvraagt. Dit is nooit landelijk ingevoerd en is niet conform latere jurisprudentie. De zoekperiode geldt nog wel voor jongeren tot 27 jaar.

De door het college vanaf 2015 ingezette maatregelen zijn:

- hoogwaardig handhaven;
- proefplaatsingen en werkervaringsplaatsen;
- deelname Werkgeversservicepunt met het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV);
- harmonisatie van de regionale re-integratieinstrumenten;
- deelname jongerenloket/actieplan jeugdwerkloosheid.

2.3. Het college heeft in 2017 en 2018 interne maatregelen genomen om het aantal uitkeringen te beperken.

Ondanks onze overtuiging dat het tekort op het budget in 2017 moet worden verklaard door factoren die door ons niet direct te beïnvloeden zijn, is het vanzelfsprekend dat wij voortdurend kijken naar manieren om tot kostenreductie en betere dienstverlening te komen, met het doel duurzame uitstroom uit de Participatiewet.

• Versterking van de inzet van re-integratieconsulenten en jobcoaches.

Om werkzoekenden betere dienstverlening te kunnen bieden bij hun re-integratie en toeleiding naar de arbeidsmarkt is in 2017 een nieuw team “werk” geformeerd binnen Zorg en welzijn en daarvoor is extra capaciteit ingezet. Samen met de werkzoekende wordt een ontwikkelplan opgesteld, dat periodiek wordt geëvalueerd, waarin afspraken worden vastgelegd over de inzet van de betrokkene zelf en de ondersteuning die hierbij wordt geboden dan wel kan worden ingezet door de gemeente. Door de extra capaciteit hebben we ook hernieuwde aandacht kunnen geven aan mensen die al langer in de uitkering zitten. Voor het grootste deel van de werkzoekenden geldt dat meer ondersteuning nodig is en inzet van voorzieningen. In 2017 is 1 maal een stimuleringssubsidie aan een werkgever verleend en is 13 maal gebruik gemaakt van het instrument Proefplaatsing.

• Aanbod sollicitatietraining

Twee keer per jaar wordt een interne sollicitatietraining aangeboden aan een groep cliënten om de cliënt te trainen in netwerken en solliciteren en om de capaciteiten van de cliënt beter te leren kennen. In de sollicitatietraining begeleiden de consulenten cliënten in het solliciteren en kan men op actuele vacatures reageren.

• Intensivering Uitvoeringsplan handhaving Participatiewet in samenwerking met het Inlichtingenbureau.

Het door het college in 2016 vastgestelde uitvoeringsplan handhaving wordt uitgevoerd. In 2017 hebben we diverse overleggen gevoerd met het Inlichtingenbureau. Het Inlichtingenbureau is een organisatie die er op gericht is gegevens te verzamelen bij verschillende bronnen zoals de Belastingdienst of de Rijksdienst voor het Wegverkeer. Door slim combineren van de verzamelde gegevens maakt het Inlichtingenbureau de informatie goed toepasbaar voor handhaving. In de overleggen zijn afspraken gemaakt om efficiënter en effectiever om te gaan met de beschikbare informatie.

• Opstellen actieplan scholing en werk statushouders

Het college heeft het voornemen om een actieplan op te stellen met het doel de integratie te bevorderen en de kans op werk voor statushouders te vergroten. We starten binnenkort met de voorbereidingen voor dit actieplan. Omdat de maatregelen die genoemd worden in de Modelaanvraag Vangnetuitkering 2017 voor 15 augustus moeten zijn ingezet, nemen wij het actieplan niet mee in de opsomming in de Modelaanvraag.

2.4. Het college heeft in 2017 en 2018 externe maatregelen genomen om het aantal uitkeringen te beperken. De gemeente voldoet aan de nieuwe eis in de Vangnetregeling om externe maatregelen te nemen. Hieronder volgt een opsomming.

- *Oprichting van een eigen Leerwerkbedrijf in de gemeente voor de uitvoering van de Wsw en leerwerkplekken voor re-integratiedoeleinden Participatiewet onder externe begeleiding van bureau Langedijk.*

Uw raad heeft in februari 2016 de voorkeur uitgesproken (206-153) voor het opheffen van de gemeenschappelijke Regeling werkvoorzieningsschap Zaanstreek-Waterland (Baanstede) en het zelf uitvoeren van de Wsw. Het college heeft adviesbureau Langedijk SWO de opdracht gegeven om een business case op te stellen over de invulling van het zelf uitvoeren van de Wsw in een lokaal Leerwerkbedrijf. U bent hierover in september 2016, in maart 2017 en in juli 2017 geïnformeerd (205-175, 205-182 en 205-213). Adviesbureau Langedijk SWO heeft de gemeente begeleid in de totstandkoming van het Leerwerkbedrijf gemeente Waterland. Het Leerwerkbedrijf geeft uitvoering aan de Wsw in combinatie met de Participatiewet. Het Leerwerkbedrijf biedt werkervaringsplaatsen aan mensen met een uitkering Participatiewet. Het is een tussenstation met als doel uitstroom naar de reguliere arbeidsmarkt. Het Leerwerkbedrijf is op 1 januari 2018 gestart. Ten tijde van het opstellen van dit voorstel zijn 10 cliënten Participatiewet gestart op een interne leerwerkplek en zijn 3 personen uitgestroomd naar regulier werk.

- *Deelname aan de "Pilot generiek fraudemodel- voorspellen van bijstandsfraude" van Totta data lab vanaf juni 2018.*

Totta data lab ontwikkelt modellen die gedrag kunnen voorspellen van klanten. De modellen zijn gebaseerd op machine learning (automatisch leren). Automatisch leren is sterk gerelateerd aan statistiek, aangezien beide velden de studie van data analyseren. Automatisch leren is meer gericht op de algoritmische complexiteit of de implementatie in programma's. De zelflerende algoritmen die hierin centraal staan worden steeds slimmer in het voorspellen van gedrag. Automatisch leren wordt nu nog vooral veel toegepast bij forensisch onderzoek, spamfiltering en logistieke optimalisatie.

Totta data lab zet deze technieken op dit moment in om bijvoorbeeld gemeenten te helpen het fraudegedrag van cliënten beter te voorspellen. Totta data lab is een onderzoek gestart hoe alle gemeenten gebruik kunnen maken van automatisch leren en is hiervoor op zoek naar gemeentes die mee willen doen in een pilot. De gemeente Waterland heeft zich aangemeld voor deze pilot, die vanaf juni 2018 wordt uitgevoerd. Tijdens de pilot wordt het generieke algoritme ingezet om éénmalig een voorspelling doen op de kans op fraude bij het cliëntenbestand in de bijstand. Met de voorspellingen kan de gemeente bijstandsfraudes opsporen die wij zelf, op basis van de reguliere signalen niet in beeld hebben. De pilot is geslaagd wanneer wij meer fraudecases vinden met inzet van dezelfde capaciteit van handhaving en sociale recherche. In het najaar wordt de opbrengst van de pilot geëvalueerd.

- *Tot slot*

De uitvoering van de Participatiewet omvat meer dan de hierboven benoemde maatregelen. Het gaat naast het bieden van ondersteuning bij re-integratie, deelname aan het werkgeversservicepunt en (arbeids)participatie om rechtmatige inkomensdienstverlening en handhaving van arbeidsverplichtingen. Dit zijn taken die uiteraard ook worden uitgevoerd en bijdragen aan het beheersen van de uitgaven.

2.5. Het college verwacht dat de ingezette maatregelen effect heeft op het aantal uitkeringen.

Het beoogde effect van de ingezette maatregelen is enerzijds het verhogen van de uitstroom en het tegengaan van de instroom door mensen direct naar werk of een werkervaringsplek te bemiddelen. Voor een deel zijn de effecten van de maatregelen nog niet bekend omdat de resultaten van de benchmark en van de "Pilot generiek fraudemodel- voorspellen van bijstandsfraude" nog niet beschikbaar zijn.

Wij verwachten van het geheel van de maatregelen dat we in 2019 geen tekort op het BUIG budget hebben. We baseren deze verwachting op een combinatie van het teruglopen van het aantal uitkeringen in combinatie met een aangekondigde structurele verhoging van het BUIG budget in 2019.

3. Met de instemming van de gemeenteraad bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren.

In art. 10, eerste lid, onderdeel d, besluit Participatiewet staat dat verklaring van het college over de maatregelen voor tekortreductie instemming van de gemeenteraad moet hebben. U vindt de instemmingsverklaring op pagina 13 van het Modelaanvraagformulier.

Financiële toelichting

Honorering van de aanvraag betekent dat de gemeente een bedrag van € 37.783, - (indicatief volgens voorlopige berekening) tegemoet kan zien. Het uiteindelijke bedrag wordt door de toetsingscommissie Vangnet Participatiewet bekend gemaakt.

Uitvoering en planning

Na instemming van de gemeenteraad wordt het Modelaanvraagformulier per e-mail voor 15 augustus 2018 verzonden.

Burgemeester en wethouders,

mr. N. van Ginkel MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

L.M.B.C. Wagenaar-Kroon
burgemeester

Bijlagen:

1. Conceptraadsbesluit
2. Modelaanvraagformulier Vangnetuitkering Participatiewet

